

El CADCI, dins del moviment obrer català. Els orígens, objectius

Agustí Barrera i Puigví.
Historiador. President del CADCI
(Centre Autonomista de Dependents
del Comerç i la Indústria)

L'estranya amargor, dels qui
tingueren raó, massa aviat.

Albert Camus (1913-60)

En el present text em dedicaré a esbossar els eixos polítics, culturals i històrics del CADCI, atenent al fet que aquesta institució és un espai privilegiat per a poder seguir la història social i política de la Catalunya del segle XX, sobretot en la relació entre nacionalisme popular i moviment obrer.

Fundat l'any 1903, com a entitat obrera, que té com a objectiu el millorament moral i material dels individus de la seva classe i la propagació dels principis autonomistes. Parlem d'aquell CADCI que tenia com a fites enfortir el cos, l'esperit i la formació professional dels dependents, entesa també com a forma de millorament social, sota el lema, que era present en els seus documents i actes socials i propagandístics, molt difós entre els afiliats: *Per Catalunya i per a Catalunya*, com a forma d'identificació essencialista amb la nació. Potser, una de les afirmacions que trobem més sovint, en els documents d'aquesta època, és la de: Per Catalunya llibertat, per al dependent millora, que podríem considerar un avançament del que després, seixanta anys més tard, es teoritzaria com el doble alliberament nacional i social.

Potser, una de les afirmacions que trobem més sovint, en els documents d'aquesta època, és la de: Per Catalunya llibertat, per al dependent millora, que podríem considerar un avançament del que després, seixanta anys més tard, es teoritzaria com el doble alliberament nacional i social.

La tàctica per a aconseguir aquests objectius seria relligar el catalanisme amb la cultura com a eina de promoció professional, amb un sindicalisme corporatiu de defensa dels interessos d'aquesta aristocràcia obrera de coll blanc que, malgrat un cert desclassament, sovint es veu abocada a la proletarització, amb condicions de treball més dures que no pas els obrers manuals.

El 16 de novembre del 1913 es va comprar la casa de la rambla de Santa Mònica número 25, avui número 10, mitjançant una hipoteca sobre la mateixa finca, que concedí la Caixa d'Estalvis; un any més tard, el CADCI inaugurà al port de Barcelona, el Club de Mar, i féu possible que un esport que fins aleshores havia estat considerat només a l'abast dels rics, fos possible per a la classe treballadora. Tot aquest seguit de realitzacions eren la mostra de la vitalitat d'una institució patriòtica i obrera, que arribava a tenir gairebé 10.000 associats. Durant el període del 1903 al 1922, el CADCI fou el fogar d'un nacionalisme de base popular, centrat en el treball en tres eixos: la formació professional dels dependents, la popularització dels esports i un model de mutualisme a la catalana.

Evolució ideològica

El CADCI esdevingué un centre de millora personal. És per això que es creen les Escoles Mercantils Catalanes, com a eina de promoció social i, com a elements d'ajut mutu, es crea la Caixa d'Atur Forçós i la Cooperativa d'Habitatges.

A la Sala de Columnes del CADCI hi havia quatre fotografies, que sintetitzaven la ideologia i l'imaginari col·lectiu d'aquells obrers de coll blanc: la fotografia de F. Pi i Margall, com a representació del republicanisme federalista, V. Almirall, com el catalanisme patriòtic, el doctor B. Robert, com a símbol d'honestedat i Mn. Cinto Verdaguer, l'espiritualitat i l'atenció als pobres. Al llarg del temps, l'evolució ideològica del CADCI és un reflex del de la societat en la qual està immers. Al llarg del temps, el Centre serà hegemunitzat per sectors que aniran des de la Unió Catalanista (UC), a la Lliga Regionalista, la Unió Federal Nacionalista Republicana (UFNR), Estat Català (EC), Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), Bloc Obrer i Camperol (BOC), Partit Català Proletari (PCP) i Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC).

Sense, però, en cap moment, menystenir el conreu d'un abrandat patriotisme, que caracteritzà tota la trajectòria històrica del CADCI, l'1 de novembre del 1920, quan la lluita del poble irlandès per alliberar-se del jou colonial anglès estava en el seu apo-

geu, s'organitzà una vetllada en honor del batlle de Cork i membre de l'IRA, mort el 25 d'octubre del mateix any, com a conseqüència de la vaga de fam de protesta quan era presoner dels anglesos.

Seguint en la mateixa línia, el juliol de l'any 1922, a la seu del CADCI, F. Macià i un grup de patriotes funden l'organització política Estat Català, un mes després es pren la iniciativa de fer signar als ajuntaments catalans, una declaració a favor del dret de Catalunya a l'autogovern; un any més tard, l'onze de setembre del 1923, en el local del CADCI, se signa el pacte de solidaritat, entre independentistes gallecs, bascos i catalans, conegut també com el Pacte de la Triple Aliança, o Galeusca. Per part catalana hi signaren Estat Català i Acció Catalana. En aquelles dates el CADCI tenia uns vint mil socis.

Com a elements específics, en la trajectòria del CADCI, podem destacar: adopta una opció sindical diferent de la CNT i potencia el cooperativisme, com a model alternatiu al capitalisme.

Durant la dictadura del general Primo de Rivera (setembre 1923-gener 1930) el CADCI fou objecte d'una dura persecució. Els seus directius foren empresonats i processats per separatistes, els locals, escorcollats diverses vegades i el novembre del 1926, nomenada una nova Junta, formada per persones adscrites al Sindicat Lliure, que si bé s'emparà del local, no ho va poder fer amb la Cooperativa de Consum, ni amb els seus béns. El local del CADCI fou recuperat poc després de la instauració de la República.

Els anys de lluita

En el pas dels anys 1920 als anys trenta, es produeix, com a conseqüència de l'increment del nivell de consciència política, un notable avenç en les reivindicacions de tipus nacional i social, i es passa d'un socialisme de caire laborista i de l'hegemonia política a la junta directiva de plantejaments molt propers a ERC. És el cas de Francesc X. Casals, president del CADCI, des del 1920 al 1932; un any després, és nomenat Conseller de Treball i d'Assistència Social del Govern Català; dos anys més tard, els plantejaments comunistes separatistes, primer del BOC i després del PCP són hegemònics dins del CADCI.

El sis d'octubre del 1934, com a resultat de la repressió de l'exèrcit en contra de la proclamació de l'Estat Català dins de la Federació de Repúbliques Ibèriques, feta pel president Lluís Companys, el local del CADCI és canonejat i moren els afiliats del centre i militants del PCP, Jaume Compte, M.González Alba i Amadeu Bardina. Així, el CADCI, com a organització, es vincula a les lluites del moviment obrer català, amb el doble objectiu d'aconseguir l'alliberament nacional i social.

Malgrat que en alguns documents del CADCI, de l'època, s'escriu que els seus afiliats eren catalans abans que dependents, queda ben clar el caràcter de classe del CADCI, sindicat de treballadors mercantils, sobretot a l'inici dels anys trenta, quan amb l'adveniment de la República, s'aguditzen en el si del CADCI les discrepàncies entre una direcció propera a ERC i els grups situats a l'esquerra, POUM, PCP, en la línia d'un socialisme revolucionari. En aquest sentit és molt il·lustrativa del que diem la trajectòria política de Pere Aznar i Seseres, (Roses 1907-Santiago de Xile 1999)

Als setze anys s'afilià al CADCI; dos anys abans havia començat a treballar com a dependent als Magatzems Santa Eulàlia del Pla de l'Ós. A les darreries del 1933 organitzà un corrent d'opinió dins del CADCI, la Minoria d'Oposició Mercantil (MOM), que s'oposà a la línia política que aleshores havia fixat el Consell Directiu del CADCI. En aquella època Pere Aznar ja era militant del Partit Català Proletari que, mitjançant el MOM, volia influir en la direcció política del CADCI, aleshores una associació amb 20.000 afiliats. A l'assemblea del CADCI, celebrada el mes d'agost del 1934, surt victoriosa la candidatura de la MOM, encapçalada per Jaume Cardús com a president.

Pere Aznar fou secretari general del Comitè del CADCI, arran dels fets revolucionaris del Sis d'Octubre del 1934, fou secretari general del Comitè Revolucionari, ostentà el mateix càrrec dins del Partit Català Proletari, alhora que director del seu òrgan de premsa *L'Insurgent*. Després de les eleccions del febrer del 1936, amb la victòria del Front d'Esquerres, Pere Aznar és elegit president del CADCI i Diputat per Barcelona a les

Corts de la República. El mes de juliol del 1936 és cofundador del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) i responsable de la seva Secretaria Sindical i de la Militar. L'any 1938 fou director general de Treball i Assistència Social del Govern de la Generalitat de Catalunya. Amb l'ocupació de Catalunya s'exilià a Santiago de Xile, el 1939; allí, amb Artur Cussó i el suport del Centre Català de Santiago, ajudaren a rebre els refugiats catalans que arribaren amb el vaixell mercant *Winnipeg*, noliejat amb els diners del SERE, que controlava el president de la República, J. Negrín i donar-los acollida. A l'exili, es distancià del PSUC i amb la seva muller, Dolors Piera, dirigent d'aquest partit, que havia estat secretària general de la Unió de Dones de Catalunya, durant la guerra i a l'exili, s'afiliaren al Partit Socialista Català, fundat el 19 de juliol del 1942, a Mèxic, amb militants procedents del PSUC. Aquest partit tingué una notable implantació a Xile i a Mèxic. Participà en les activitats de l'exili català, creant l'associació Amics de Catalunya i dirigí la revista *El Retorn*. Col·laborà molt intensament en infinitat d'activitats del Centre Català de Santiago de Xile. Des de l'any 1936 fins al 1977 presidí el CADCI i en fou nomenat President d'Honor.

Fundat l'any 1903, com a entitat obrera, que té com a objectiu el millorament moral i material dels individus de la seva classe i la propagació dels principis autonomistes. Parlem d'aquell CADCI que tenia com a fites enfortir el cos, l'esperit i la formació professional dels dependents, entesa també com a forma de millorament social, sota el lema, que era present en els seus documents i actes socials i propagandístics, molt difós entre els afiliats: *Per Catalunya i per a Catalunya*, com a forma d'identificació essencialista amb la nació.

Pel juliol del 1936, els homes del CADCI feren front a l'exèrcit revoltat. Una vegada vençut, varen sortir cap als fronts de guerra de les Illes i de l'Aragó, enquadrats en les milícies de llurs partits i després integrats a l'Exèrcit Popular. Bona quantitat de socis del CADCI tingueren càrrecs de responsabilitat política o militar, molts moriren al front, altres foren perseguits, empresonats o opta-

Nosaltres ens mantenim en la línia d'iniciar el procés de reconstrucció, servant vius els objectius polítics, culturals i associatius que han caracteritzat la seva trajectòria des del 1903 fins al 1939, en la voluntat de contribuir que el CADCI segueixi essent una eina al servei de la nostra Nació i de les classes populars catalanes.

ren per l'exili. A l'agost del 1936, la legislació obligava a la sindicació en una de les dues centrals sindicals, la CNT o la UGT; el CADCI, s'adherí a la segona, tot i mantenint la seva personalitat pròpia i les seves sigles, vinculades a la història del moviment obrer català i no acceptà de dissoldre la seva Secció d'Organització i Treball; dins de la UGT. Això comportà tot un seguit de problemes i votacions, sense que s'arribés a una solució clara.

La derrota i l'ocupació

Amb la derrota i l'ocupació, pel gener del 1939, l'exèrcit requisava l'estatge del CADCI. Després de poc temps, era venut a la Delegación Provincial de Sindicatos de FET y de las JONS. Actualment, l'edifici del CADCI, propietat dels seus socis, que fou comprat el 16 de novembre del 1913, com a resultat de la seva ocupació el 1939, és propietat de l'Estat espanyol, concretament del Ministerio de Trabajo y Seguridad Social que, des del setembre del 1984, el cedí al sin-

dicat UGT. Una situació semblant és la dels 139 lligalls de documentació que pertanyen al CADCI, i els 10.000 volums de la seva biblioteca ara a l'arxiu de Salamanca, documentació que fou espoliada per l'exèrcit d'ocupació el febrer del 1939 i que, després de vint anys de democràcia, encara no ha estat retornada als seus propietaris, com tampoc els 48 habitatges, propietat del CADCI, que, juntament amb els diners de l'entitat, dipositats a la Caixa de Pensions, foren incautats, així com un terreny situat a Pedralbes i un camp d'esports situat a la Bordeta.

L'abril del 1979, s'inicia una assemblea de reconstitució del CADCI, que té com a primer objectiu la recuperació dels béns confiscats. En aquest aspecte, la "justícia", considerant com a vàlides les lleis dictades durant la dictadura, bàsicament la Ley de Responsabilidades Políticas del 9 de febrer del 1939, desestima la petició del CADCI, perquè se li retornin els seus béns, adduint que el CADCI del 1903 no és el mateix que el del

1979, data de la demanda. El 1991, l'Audiència Provincial de Barcelona confirma la sentència. El 25 de setembre del 2001 CIU presenta al Congrés dels Diputats una proposició de llei per al retorn del patrimoni confiscat al CADCI. El grup parlamentari del PP s'hi oposa i el resultat de les votacions és aquest: vots emesos, 283, a favor, 131, en contra 152, i així, de forma democràtica, el CADCI es queda sense les propietats que havien estat comprades amb l'esforç dels seus associats.

Nosaltres ens mantenim en la línia d'iniciar el procés de reconstrucció, servant vius els objectius polítics, culturals i associatius que n'han caracteritzat la trajectòria des del 1903 fins al 1939, en la voluntat de contribuir que el CADCI segueixi essent una eina al servei de la nostra Nació i de les classes populars catalanes.

PROPAGUEU L'OBRA DEL
Centre Automista de Dependents
del Comerç i de la Indústria
 (entitat obreira)

Constituit en el mes de març de 1903,
compta actualment amb 10.200 socis,

Professionalisme i Organització • Catalanisme
Educació i Instrucció • Cultura Física, Esport
i Excursions • Mutualisme i Previsió

▼

El regim del CENTRE, és portat per un Consell Directiu i per Seccions i Subseccions que, amb vida autònoma, tenen distribuïda la tasca a realitzar.

Consell Directiu:
 CAIXA D'ESTALVIS, COOPERATIVA D'ESTATGE, CONSULTORI JURIDIC, «ACCIÓ», PREMSA, BIBLIOTECA.

Secció d'Organització i Treball:
 Organització de la Dependència per Gremis, Defensa dels interessos de la classe. Oficina d'orientació social. Tramitació de denúncies a la Comissió Mixta. Borsa del Treball, Cuitxa contra l'utur força.

Secció de Propaganda Autonomista:
 PROPAGANDA CATALANISTA. Veïlades, Conferències, Festes i commemoracions patriòtiques. ESBARJO. Sardanes. Funcions de teatre i de cinema. Festes per a la mainada i tradicionals. Sessions d'art. Concerts. CAFÉ, BILLARS, ESCACS, etc.

Secció d'Educació i Instrucció:
 ESCOLES MERCANTILS CATALANES, 46 assignatures. 15 professors especialitzats. Classes de 8 a 11 de la vetlla. MUSEU COMERCIAL. Cursos i conferències. AGRUPACIÓ DE COMPTABLES. Esplèndid laboratori de FOTOGRAFIA.

Secció d'Esport i Excursions:
 GEMINAS. Esplèndida instal·lació i expert professorat. Immillorable servei de dutxes. Banys a la platja. EXCURSIONISME. Material per a camping i esports de neu. CAMP D'ESPORTS. Ampli i immillorablement situat, dotat de confortables instal·lacions complementàries de dutxes i vestidors. Futbol, Rugby, Basket-ball, Hockey, Atletisme, etc. CLUB DE MARI. Edifici situat al Moll Nou, davant els banys de Sant Sebastià. Canoes, lols, Outriggers, Surf, etc. Organització de regates.

Secció de Socorsos Mutus:
 Capital de la Secció 915.000 pessetes. Subsidis per Medicina, Cirurgia, Invalidesa, Vellesa, Cesaantia i Defunció. Assistència mèdica a domicili. CONSULTORI MEDICO-QUIRÚRGIC. Facultatius especialitzats, per a ús de tots els socis del Centre i familiars. MUTUA FEMINAL. FEDERADA A LA VILA DE LA DE SALUT «L'ALIANÇA». MUTUA DE SUBSIDIS EN CAS DE DEFUNCIÓ. MUTUA INFANTIL.

✍

Quota de soci del C.A.D.C.I.: DUES pessetes mensuals

A les oficines del CENTRE (Baixada de Sta. Mònica, 35), seran donades tota mena de dades, les a gust i gratuïtament, a tothom qui desitgi conèixer el funcionament, condicions i avantatges de qualsevol de les Seccions o Subseccions.